

– How do you discipline the children? Frågan som Ashok Massey ställer skär in i den svenska skolvärlden. En värld där självaste ordet disciplin känns helt malplacerat och egentligen aldrig används.

IMs pressekreterare Monica Brundin Danielsson, följde Aparna och Ashok Massey från IMs anti-aga-projekt i Indien under en fullspäckad dag i Malmö i jakten på svaret på frågan: Hur gör svenska pedagoger för att få lugn och ro när de varken får eller vill bestraffa barnen, fysiskt eller psykiskt?

Det är onsdag. Klockan är strax före tio och vår lilla delegation irrar runt i korridorerna på Malmö Högskola för att hitta det rum där vi ska träffa Jonas Qvarsebo. Han är en av enhetscheferna på lärarutbildningen i Malmö och den första som ska få tillfälle att försöka svara på frågan; hur vi egentligen gör i Sverige för att skapa disciplin i skolan.

– Vi pratar inte om straff och disciplin överhuvudtaget. Orden används inte, säger Jonas Qvarsebo.

– Alla system har sina problem. Man kan säga att det handlar om att välja vilka problem man föredrar. Jag har hellre de problem vi har än rädda och lydiga barn.

BLIR CHOCKERAD

Ashok Massey tar upp sin bärbara dator. Där har han all information om det projekt som han och hans hustru driver i Indien, och som började med en förstudie för att ta reda på omfattningen av aga och andra bestraffningar i de indiska skolorna. Projektet heter Sparke.

– Är det vanligt, undrar Jonas Qvarsebo och följer med stort intresse med i power point-presentationen.

Ashok Massey berättar och förklarar att 80 procent av eleverna som svarade på enkäten sa att ja, de hade blivit utsatta för någon form av fysisk eller psykisk bestraffning under det senaste året. Av dem hade 80 procent fått smaka rottingen. Ashok Massey fortsätter att berätta om barn som slagits med brännande trädstockar, kedjats som hundar, tvingats sitta i konstiga ställningar, nekats gå på toaletten. Om barn som dött av bestraffningarna de fått.

Jonas Qvarsebo lyssnar.

– Jag blir chockerad och ledsen över att det är ett så stort problem i Indien. Jag är tagen över att det sker så systematiskt.

MER DISKUSSIONER UTAN KÄPP

I Sverige har det varit förbjudet att slå barn i skolan sedan 1958. Men långt innan dess började man i Sverige ifrågasätta om det verkligen var rätt att utsätta barn för fysisk eller psykisk bestraffning i skolan.

– Någonstans på 1920-talet blev det inte OK att slå barn i skolan. Man började diskutera barnpsykologi och den rebelliska viljan hos barn sattes in i ett utvecklingsperspektiv. Jag kan konstatera att Indien i detta fall är som Sverige på 1800-talet, säger Jonas Qvarsebo.

När de svenska politikerna ville införa en lag mot aga i skolan röstade lärarkåren emot. De ville ha möjligheten kvar, berättar Jonas, trots att de sedan länge slutat använda sig av den. Just den farhågan har de indiska lärarna. Vad ska de göra om de inte får slå eller förnedra barnen?

Barnen som kommer hit

är vana vid

fysisk bestraffning.

– Utan käpp kommer ni att få mer diskussioner och det är klart att problemen i klassrummen kommer att öka.

Det timplånga samtalet lider mot sitt slut och dagens schema tillåter inga stora avvikelser. Något egentligt svar på frågan får vi aldrig. Inte mer än att utan bestraffning blir det mer diskussioner. Samtalet ersätter den totala auktoriteten.

PRATADE SAMMA SPRÅK

När vi lämnar Malmö Högskola är vi uppfyllda av mötet, som trots att det inte gett några absoluta sanningar ändå bidragit till förståelsen. Och som gett nya perspektiv.

– Det är många som undrar om vi ska ta svenska klassrum till Indien. Men det handlar inte om det. Vi vill avskaffa agan och bestraffningen i de indiska skolorna men vi måste göra det på vårt sätt och i

samklang med den indiska kulturen, säger Ashok Massey.

Det är drygt två år sen han och Aparna första gången mötte Jenny Neldemo, som är den som dragit igång anti-aga-projektet i Indien. Det var när hon kom till Indien som volontär och möttes av våldet som allting startade.

– Vi mötte Jenny och plötsligt pratade vi samma språk, förklarar Ashok som även tidigare jobbat med barnens rättigheter i Indien. Han är socialarbetare, Arpana psykolog.

TRYGGHET OCH PONDUS

Nästa stopp är Rosengårdsskolan. Här har samtliga elever sin bakgrund i en annan kultur än den svenska och det finns speciella klasser för de barn som nyligen kommit till Sverige. Vi ska besöka en sådan klass. Men först blir vi serverade lunch i skolans matsal. Potatisbullar med lingon.

Inne i klassrummet står Helene Gullmarsson. Hon står stadigt. Signalerar pondus och trygghet. Hon har arbetat på Rosengårdsskolan i 36 år. Med lugn och tydlig stämma berättar hon för eleverna vad som ska hända under lektionen. Och så presenterar hon oss och varför vi är där.

Ändå är det inte alla i rummet som förstår. Några av dem har bara varit i Sverige några veckor. En del av dem har aldrig gått i skolan, inte förrän nu.

Abbas är en lång och gänglig svart kille. Han förstår och han är först ut under lektionen. Lugnt och säkert går han fram till tavlan och berättar om zebran. Sen följer eleverna en efter en varandra och berättar om var sitt djur. Under tiden går Helene Gullmarsson runt i salen. Läger händerna på någons axlar. Lugnar. Hyschar. Utanför är det ett gäng ungar som gör allt de kan för att störa lektionen. Här inne är det ganska lugnt.

INGET UTRYMME FÖR SNACK

– Barnen som kommer hit är vana vid fysisk bestraffning. Särskilt pojkar. De prövar mig. Jag har fördelen att vara äldre. Samtidigt är jag kvinna och de är inte vana vid att lyssna på kvinnor, berättar Helene Gullmarsson efter lektionen.

Och så säger hon att hon inte är någon typisk svensk lärare längre. 36 år på Rosen-

SPARKE ETT SLAG MOT AGA

TEXT
MONICA BRUNDIN DANIELSSON
PRESSEKRETERARE

gårdsskolan har format henne till den hon är i dag. En lärare som inte lämnar så mycket utrymme för snack. Som tänker i tydliga konsekvenser och som berättar för eleverna att de har ett val. Att ta sin framtid på allvar eller inte.

– Jag säger; så här är det, gör som jag säger. Jag berättar tydligt vad jag förväntar mig och lämnar inte så mycket utrymme för diskussion. Jag är strikt men snäll.

– Man kan säga att Rosengårdsskolan är som ett akutintag. Det är svårt att säga hur det ska gå för eleverna. En del av dem stannar inte här så länge.

Ashok och Aparna Massey ser aningen förbryllade ut när vi lämnar Rosengårdsskolan.

FLER FRÅGOR ÄN SVAR

Frågorna hopar sig och de tydliga svaren uteblir. Att skapa disciplin med mer subtila metoder än fysiska och psykiska straff är svårt och varje pedagog har sina egna svar på hur väl de lyckas.

På Latinskolan, en av Malmös gymnasieskolor, ställer Ashok Massey frågan igen. Hur gör ni för att disciplinera eleverna?

Sjuksköterskan Gunnel Åkerblom och specialpedagogen Catarina Nordensson

Jenny Neldemo, Aparna Massey och Ashok Massey från IMs projekt mot aga i Indien hade ett inspirerande och lärorikt möte med Jonas Qvarsebo på Malmö Högskola.

FOTO IMMONICA BRUNDIN DANIELSSON

ser frågande ut. Tittar på varandra. Förblir tysta. Inte heller de har något tydligt svar. Egentligen jobbar de inte så mycket med disciplin, säger de. De förutsätter att eleverna gör det de ska. Att de sköter sig. Gymnasieskolan i Sverige är frivillig. Och eleverna nästan vuxna.

– För det första behöver du vara hängiven, säger Catarina Nordensson.

– Du måste älska att vara lärare. Och det är en demokratisk diskussion du lär ut. Och vi svenskar förhåller oss ganska strikt till regler och lagar.

VIKTIGT HITTA BALANSEN

Dagen lider mot sitt slut. Alla intryck, alla frågor, har gjort sitt.

– Vi behöver hitta balansen och försöka genomföra en förändring med respekt för vårt land och vår kultur. Men att jobba med frågan är som ett kall, säger Ashok när vi står på gårdsplanen utanför Latinskolan. Om några timmar ska han och Aparna åka vidare till Stockholm för fler besök i skolor och med specialister. Någonstans finns kanske svaret på frågan; vad gör ni i Sverige för att disciplinera eleverna? ¶

» Sparke står för *Supporting Positive Alternatives for Raising Kindness in Education*.

SPARKE

– så startade det

Hösten 2006 reste jag till den tibetanska bosättningen Dekyiling för att arbeta som volontär i byns skola. Som resesällskap hade jag min kollega Henrik Toft. Det var också här som Sparke startade, vid foten av Himalaya i norra Indien.

TEXT & FOTO JENNY NELDEMO
LÄRARE OCH FD IM-VOLONTÄR

MÖTTES AV LEENDEN

Vi lärde snabbt känna lärare och elever och möttes alltid av leenden och glada hälsningar. ”Good morning, Mam Jenny!”, ”Good afternoon, Sir Henry!”

I personalrummet kände vi oss alltid välkomna och lärde känna flera av lärarna. Vi fick veta en del om deras bakgrund och genom diskussioner fick vi en stor respekt för lärarnas kunskaper och vi beundrade deras arbetskapacitet.

SKAKAD OCH LEDSEN

Överhuvudtaget hade jag en fantastisk

tid i Dekyiling - men jag var också frustrerad och ledsen ibland. Det jobbigaste för mig var att se hur barn blev bestraffade när de gjort något fel. Och trots att både Henrik och jag blivit väl förberedda på att det förekommer aga i de indiska skolorna var det ändå en chock. Det var med förfäran jag första gången bevittnade en lärare som slog en elev i sjunde klass med en sopkvast.

Mitt hjärta fanns hos eleven som i mina ögon blev utsatt för grovt våld, och jag blev chockad över att läraren som jag tyckte var otroligt kompetent, vänlig och rar nu piskade eleven. Hur kunde hon göra något sådant?

Dagen efter tog läraren själv upp diskus-

sionen med mig och berättade att hon slagit eleven för att denne tidigare slagit en äldre elev så illa att det krävdes läkarvård.

MÅNGA DISKUSSIONER

Händelsen var det första fröet till många diskussioner om fostran, aga och våld. Under vår tid i Dekyiling såg jag och Henrik fler bestraffningar av liknande slag. Vi började diskutera med våra lokala kollegor om aga och fostran och fick snart en förståelse för deras syn på saken. Vi lärde oss att aga är accepterat. Att de vuxna själva blivit utsatta för aga när de var barn och att de inte såg andra alternativ till att uppfosta barn. Det handlade absolut inte om elakhet, våld eller ondska. Det var inte med glädje som de slog sina elever och barn, de såg helt enkelt inga andra alternativ.

VANA VID AGA

Många barn var så vana vid aga att det var aga eller hot om aga som fick dem att arbeta och sköta sig i klassrummet. Det blev något frustrerande för mig och Henrik. Flera gånger hade vi svårt att få ordning i våra klasser och få arbetsro. När jag frågade eleverna vad de tyckte jag skulle göra för att det skulle bli ordning fick jag alltid samma svar: ”Slå oss!”

Då började jag tänka, tillsammans med Henrik, att det måste finnas alternativ till aga. I Sverige klarar vi ju oss fint utan att slå våra barn. Men att överföra vår svenska modell med dialog och diskussion till Indien fungerade ju inte, åtminstone inte över en natt.

STÄDNING ISTÄLLET FÖR SLAG

Tillsammans med en lokal kollega bestämde jag mig för att pröva en konsekvensmodell som jag testat en variant av hemma i Sverige. När barnen bröt mot en regel upprepade gånger fick de ett streck efter sitt namn på en klasslista. Om någon fick fem streck skulle den eleven städa klassrummet (straffet var deras idé). Den här modellen kan absolut ifrågasättas pedagogiskt, men det var i det sammanhanget en modell som stod för icke-våld och det blev en metod som funkade, åtminstone någorlunda, och jo, två elever fick städa klassrummet, men arbetsron blev större.

... jag blev chockad över att läraren som jag tyckte var otroligt kompetent, vänlig och rar nu piskade eleven.

LÄRARE POSITIVA

Mot slutet av terminen fick jag och Henrik tillfälle att berätta om våra upplevelser för våra kollegor i Indien och vi fick igång en stor diskussion om fostransfrågor och alternativ till aga. Vid det mötet förstod vi att flera av lärarna var positiva till att lära sig mer om alternativa metoder till aga. Stärkta av diskussionerna vid mötet berättade vi om våra erfarenheter för IMs personal i Indien och för våra volontärsamordnare. Vi åkte hem till Sverige flera erfarenheter rikare och med en förhoppning om att vi gjort något gott för de

FAKTA

Sparke-projektet

Sparke startade som ett pilotprojekt i norra Indien hösten 2007. Projektets mål var att minska användandet av aga i skolor och utveckla alternativa metoder inom fostran och disciplin. IM fick 100 000 kronor från SMR och lade till ytterligare 80 000.

I Indien och i många andra länder är aga en accepterad form för uppfostning och disciplinering av barn. IM har i flera år fört diskussioner med sina partnerskolor om aga. En del lärare menar att det finns så djupt inrotat i den lokala kulturen att det inte går att uppfosta barn på annat sätt. De menar också att det är det enda sättet att uppfosta barn. Andra lärare menar att aga har funnits länge i den egna kulturen och kan inte se några andra alternativ. Flera lärare har uttryckt att de inte gillar aga, men vet inga alternativ.

Sparke började med en studie i fem skolor. 200 elever svarade på enkäten som bland annat visade att 80 procent av eleverna det senaste året blivit bestraffade med rotting-slag. Ett år senare, i augusti 2008, gjordes en uppföljande studie. Den visade att efter att Sparke gjort workshops och visat på andra alternativ att fostra barnen, minskade den fysiska och psykiska bestraffningen. 90 procent av barnen svarade att agan minskat under projektets gång.

Sparke-projektet har hittills genomfört sex stycken workshops i fem olika skolor. Sammanlagt har cirka 100 lärare och 37 lärarstudenter deltagit i samtalen. Sparke har också arrangerat en konferens samt medverkat i lärarutbildningen i Dharamsala. Projektet lever nu vidare som Sparke 2 under 2009 och 2010, finansierat med 400 000 kronor från SMR. Ett projekt som innehåller fler workshops och ett närmare samarbete med barn, lärare och föräldrar.

Sparke drivs av Jenny Neldemo, lärare från Sverige som varit IM-volontär i den tibetanska flyktingbosättningen Dekyiling, och Aparna Massey, psykolog från Indien som är specialiserad på barnrätt. I Sparke-teamet ingår också Archana Madhwal, indisk socialarbetare och Ashok Massey, indisk rådgivare vid barnrätt för internationella organisationer.

Definition av aga enligt Sparke

”Corporal Punishment is the use of physical force and/or humiliating verbal ill-treatment in order to discipline and change behaviour while educating /bringing up the child.”
”Aga är användandet av fysiskt våld och/eller förödmjukande verbal misshandel som syftar till att disciplinera och ändra beteende under utbildning eller uppfostning av barnet.”

www.manniskohjalp.se/sparke

barn och kollegor som kommit att betyda så mycket för oss.

STARTADE I LITEN SKALA

Jag hade en toppentid som volontär i Indien och när jag kom hem längtade jag snart tillbaka. När jag sedan fick ett samtal från IMs huvudkontor med en förfrågan om jag ville åka tillbaka till Indien och starta ett projekt som skulle syfta till att minska användandet av aga i skolan tvekade jag inte länge. 2007 startade Sparke i liten skala med mig och min indiska kollega Aparna Massey som huvudansvariga. Efter mycket jobb tillsammans med våra lokala kollegor i Dehra Dun, de skolor vi arbetat med och med god hjälp av samtliga på IMs huvudkontor i Indien, Shanti Niwas och flera från IMs huvudkontor i Sverige har vi lyckats med vad vi ville. Vi har bidragit till att minska agan i de fem skolor där vi arbetat, och till min stora glädje är Sparke nu utvidgat och jobbar vidare i Indien. ¶